

Si non è vero è bene trovato (als het niet waar is, is het goed gevonden)

DE THEORIE

Bij paniekaanvallen zie je natuurlijk vaak de angst om gek te worden. Angststoornissen kunnen psychotische vormen aannemen, hoewel ik het met je eens ben dat het begrip angstpsychose nu niet een heel bekend begrip is.

Psychose met angst als belangrijkste symptoom.

Geschiedenis

De term angstpsychose, door Wernicke in 1895 geïntroduceerd, wordt door oudere clinici incidenteel nog gebezigd, maar is voor het overige inmiddels uit het psychiatrische taalgebruik verdwenen. Omdat de relatie tussen angst en psychose vanuit antropologische optiek zo belangwekkend is en omdat de discussies over de angstpsychose in feite nog steeds actueel zijn staan we erbij stil.

Wernicke doelt op een vorm van psychotisch beleven waarbij het realiteitsverlies, de hallucinaties en de wanen het gevolg en niet de oorzaak zijn van de angst. Het is zijns inziens de intensiteit van de angst die de psychotische verschijnselen veroorzaakt. Daarmee lijkt Wernicke de angstpsychose als een affectief bepaalde psychose te zien. Inderdaad legt hij een verband met de geagiteerde melancholie, maar deze onderscheidt hij

vervolgens toch weer scherp van de gewone melancholie (depressie). Anderzijds gaat het ook niet om een gewone psychose. Want bij de angstpsychose zijn de voorstellingen een onmiddellijk uitloeijsel van de angst, terwijl bij andere psychosen de angst juist een gevolg is van de inhoud van de voorstellingen.

Deze discussie is verwarrend en zal geleidelijk verstommen. In de negende druk van het leerboek van Kraepelin wordt de angstpsychose nog wel vermeld als een niet scherp van de depressie te onderscheiden dysfore (geprikkelde) toestand die gepaard gaat met angst, motorische onrust en psychotische verschijnselen. Daarna hoort men er weinig meer over. Specht ziet uiteindelijk geen ruimte voor de angstpsychose als aparte psychopathologische entiteit. Uiteindelijk heeft Wernicke's classificatiesysteem zich als niet bruikbaar getoond. Toch werd Wernicke's ziektebeeld angstpsychose (1913-1926) door enkele psychiaters overgenomen en verder ontwikkeld, maar ze konden dit door Kraepelin's indeling, die steeds meer terrein won, niet doorzetten. Fritz Rawak wil uiteindelijk in 1929 met recht de titel angstpsychose bestaan laten.

Angst – beleving, structuur, macht / Gerrit Glas. P&F, Boom, A'dam (2001)

Een psychose kan veroorzaakt worden door een organische stoornis (middelengebruik of een somatische stoornis). Eveneens kan een psychose optreden in het kader van een andere psychische stoornis, zoals bij een

stemmingsstoornis of een angststoornissen. Deze mogelijkheden sluiten via het bekende systeem van exclusiecriteria de diagnose schizofrenie volgens de DSM-V uit.

Mensen met een psychose zijn in die mate opgeslorpt door hun gedachten dat zij elke voeling met de realiteit verliezen. Er zijn heel wat diverse psychoses mogelijk waarvan een angstpsychose er slechts eentje is.

Wanneer men te maken heeft met een angstpsychose zit men met een gevoel van angst dat zo overweldigend is, dat er geen ruimte meer is voor de realiteit. De angst is meestal ongegrond en irreëel, maar voor de patiënt des te echter. Bij psychoses zijn er heel wat symptomen te herkennen. Hierbij kan gedacht worden aan zaken zoals weinig initiatief nemen, een slecht slaappatroon ontwikkelen, teruggetrokken leven, weinig conversaties voeren, een beperkte expressie, ... Allemaal kenmerken die we bij meerdere mensen kunnen terugvinden zonder dat zij een psychose hebben. Sommige symptomen kunnen zelfs als karaktereigenschappen gezien worden en hoeven niet per definitie op een probleem te duiden. Waanbeelden komen bijzonder vaak voor bij patiënten met een angstpsychose. Dit kan zich uiten in achtervolgingswaan, paranoia en andere ideeën waarvan de patiënt op geen enkele manier afgebracht kan worden. Daarnaast kunnen zich ook hallucinaties voordoen. Hierbij ziet de persoon met de angstneurose zaken die er niet zijn. Dit kunnen fysieke zaken zijn, maar ook stemmen, geluiden, beelden, aanrakingen of

geuren. Daarnaast kan men ook in zware mate verward denken, spreken of schrijven. Wie overheerst wordt door angst vindt niet meer de tijd om zijn gedachten te ordenen en structureren waardoor een vreemde woordkeuze gemaakt wordt, absurde zinsconstructies of bizarre gevolgstrekkingen. Ook op gebied van emoties kunnen reacties optreden die niet in lijn zijn met de situatie.

Het is in Nederland gebruikelijk om als iemand voor het eerst in zijn leven een psychose doormaakt, en men er niet van overtuigd is dat het om schizofrenie gaat, een aantal andere namen voor de psychose te gebruiken. Men spreekt dan bijvoorbeeld van een angstpsychose, puberteitspsychose, adolescentiepsychose, integratiepsychose, debiliteitspsychose of hysterischepsychose. Deze namen zijn op het moment wat ouderwets, maar ze worden nog wel gebruikt.

Chronische overprikkeling is niet gezond. Dat is stress. Je hormoonhuishouding verandert (meer stresshormonen) en bij langdurige chronische overprikkeling ook je zenuwstelsel. Feitelijk wordt je hierdoor nog gevoeliger dan je al was en neemt de overprikkeling dus alsmaar toe. Je hebt dan een grote kans op (vage)lichamelijk klachten (bijv. hoofdpijn, RSI, maagproblemen) , je weerstand daalt, je krijgt slaapproblemen, last van extreme vermoeidheid, of zelfs een depressie, burn-out of angststoornis.

Normaal gesproken verdwijnt die extra gevoeligheid weer als je voldoende rust hebt genomen, maar als het te lang duurt en er ernstige klachten zijn ontstaan, is de kans groot dat je nooit meer de oude wordt.

Deze mensen met een psychose zijn in die mate opgeslorpt door hun gedachten dat zij elke voeling met de realiteit verliezen. Er zijn heel wat diverse psychoses mogelijk waarvan een angstpsychose er slechts eentje is. Wanneer men te maken heeft met een angstpsychose zit men met een gevoel van angst dat zo overweldigend is, dat er geen ruimte meer is voor de realiteit. De angst is meestal ongegrond en irreëel, maar voor de patiënt des te echter.

Inleiding

We nemen je mee naar het najaar van 1970. One of my oldest roots-memories. We kwamen van Susteren en waren op weg in een auto naar Einighausen. Eerst had ik in het donker niet in de gaten waar we waren, maar opeens drong het tot me door dat we langs mijn favoriete plek gingen. De lantaarnpalen waren al aan, maar gaven niet veel licht en het geheel iets sinisters. We kwamen met de auto de 'Allee' af vanaf de Rijksweg. Geflankeerd door lindebomen en plotseling zag ik een herkenningspunt!

Het was de voorbucht van het kasteel Limbricht met schietgaten. Het leek alsof iemand een deken erover heen gegooid had die de tijd had laten stilstaan. Hier was het nog oud, hier was de nostalgie. Was het verleden bewaard gebleven en hoorde ik thuis.

Direct daarna kwam het mergelstenen Salviuskerkje, dat een idyllisch geheel vormde met het kasteel. Te zien was de Romaanse apsis opgetrokken uit maaskeien en mergel. Het geheel was in zichzelf verzonken en had nog een vleug van een vroegere wereld. Een wereld waar ik aan herinnert werd. De auto hobbelde wat en ging over het spoorlijntje.

Nog snel kon ik een innerlijke foto maken, voordat we langs de pastorie en de boerderij van de Goltstein naar de Beekstraat gingen op weg naar Einighausen. Op weg naar opa en oma. Dit plaatje maakte deel uit van mijn eerste herinneringen. Iets om nooit te vergeten. Het was als in een flits meer was het niet. Het was even terug in de tijd.

DE FEITEN

Door kenners wordt Limbricht, als eerste vermeld in 1246 als 'Lemburg', verklaard als 'burcht aan de Lin', waarbij 'Lim, lin, lun, lein' kan een Keltisch woord kan zijn, dat 'water of beek' betekent en in verband wordt gebracht met de Limbrichterbeek die stroomde vanaf het Sluntje naar de verdwenen 'Meulewieër', door de Beekstraat en langs het kasteel naar de Geleenbeek. De 'Lintbeek' is een oude benaming voor de Limbrichterbeek. Limbricht kan echter ook afgeleid zijn van 'Lintburg', wat zoveel betekend als Drakenburg of Slangenburg.

Het Salviuskerkje

Dit wordt het Salviuskerkje of oude Salviuskerkje genoemd. Het uit grotendeels uit mergel opgetrokken kerkje bestaat voor een gedeelte uit baksteen met dubbele muizentand-versieringen rondom het gebouw, omschreven als: bakstenen lijst bestaande uit een laag koppen die onder een hoek uitsteken waardoor een reeks spitse tanden ontstaat. Een geliefde versiering in de renaissance-baksteen-architectuur van dit gebouw. Dit is allemaal aangebracht tijdens een ingrijpende verbouwing in 1651 toen ook de twee trapgevels zijn gemaakt.

De toren van mergel stamt uit 1458, terwijl aan de noordzijde een bijna geheel bewaarde muur uit maaskeien bewaard is gebleven. Deze maaskeien zijn afkomstig van het oorspronkelijke zaalkerkje. Aan de voorkant komt een muur met speklagen voor. Aan de buitenkant zijn de laat Romaanse elementen van het koor goed te zien: ronde ramen, rondboogversiering onder de dakrand.

Waar we nu zijn is de voormalig brouwerij-boerderij Nelissen (later Custers en nog later Goltstein). De historie van dit gebouw is al heel oud. Het wordt al genoemd in 1650. Uiteindelijk werd dit pand in de volksmond de boerderij van de Goltstein genoemd. In 1982 werd 'het Panhuys' (brouwerij) gerestaureerd en werden er 15 appartementen in aangebracht. Reinoud z'n ouders woonden hier.

'Die vlag dat is het wapen van de vrije rijksheerlijkheid Limbricht'.

Het wappert voor het bordes van het kasteel. Het wordt als volgt omschreven: het blazoen van de Heren van 'de Lemborgh' bestaat uit een dubbele zwarte adelaar met gouden voeten, goud gebekt en rode tong gecombineerd met een rood (keel) veld van het wapen met drie gouden kepers.

1.

Reinoud ging opzoek naar zijn afkomst en genealogie van zijn familie aan moeders kant en kwam al snel uit in Nieuwstadt. In een akte, opgemaakt op 3 augustus 1277, wordt Nieuwstadt voor het eerst op papier genoemd als '*Nove Ville apud Elsene*' (ook wel Helsene of Helsenana) hetgeen betekent 'Nieuwe stad aan (of op) Elsene'. Er is een theorie dat ooit in een ver verleden een dorp of nederzetting 'Elsene' is verwoest door brand of geweld, en daarna geheel naast de oude resten is herbouwd en vervolgens dus 'Nieuwe Stad' is genoemd. In genoemde akte staat dat Hendrik III van Gelre, Heer van Montfort, zijn bezit: 'kasteel Montfort en enige andere plaatsen met onder meer Nieuwstadt', bij erfenis overdraagt zijn neef Reinoud I van Gelre.

Ville nouvelle

Nieuwstadt bezat enkele belangrijke uiterlijke kenmerken van een stad in de Middeleeuwen maar volgens huidige begrippen nauwelijks een echte stad te noemen. Nieuwstadt is wel een typisch voorbeeld van een ville nouvelle, een geplande stad. 'Nouvelle villes' of 'novae villae' zijn steden of dorpen die hun ontstaan danken aan ontginning door kolonisten, gelokt door een vorm

van vrijheid die in het feodaal domein niet bestond. De stichter van een dergelijk ville was steeds de eigenaar van een groot aantal stukken grond. Om van zijn 'nieuwe stad' een succes te maken gaf hij hen een ruime mate van vrijheid waardoor ze gespaard bleven van allerlei verplichtingen, karweien of herendiensten. Vaak moesten ze alleen maar een bepaalde vorm van belasting ('cijns' genaamd) betalen - vaak in natura - voor het stuk grond wat ze mochten bebouwen. Het gebied van de heer was opgedeeld in stukken grond die aan boeren waren toegewezen en elke boer besteedde al zijn tijd aan zijn 'eigen' stuk grond. In 1294 telde Nieuwstadt 314 'area' (= hofsteden) ofwel kleine huissteden of huisplaatsen. Dat verklaart tevens wellicht dat men zelfs nu nog vaak spreekt van 'de' Nieuwstadt (en de Limburgse naam voor Nieuwstadt is 'De Nuusjtadt'), want die 'nouvelles villes' worden in heel Europa vaak vooraf gegaan door een lidwoord. Dat dit lidwoord voor Nieuwstadt vanaf het begin werd gebruikt blijkt uit tal van teksten.

2.

De tot nu toe boven water gehaalde feiten omtrent de genealogie van de familie Jessen was: Theodoor Jessen, de vader van Mathias Jessen, is in

Nieuwstadt geboren, in Höngen getrouwd en in 1874 verhuisd naar Millen. Alle kinderen zijn in de Selfkant geboren. Vier in Höngen en vier in Millen. Mathias is gedoopt in Millen.

Hij had nog familie in Millen waar zijn broer Johann Herman (Millen, 1875) woonde. Deze trouwde in Sittard. Ook woonde daar zijn zus Maria Elisabeth (Millen, 1880). Zelfs zijn broer Leonard (Höngen, 1873) en zijn zussen Maria Sybilla (Höngen, 1864) en Maria Helena (Höngen, 1870).

De eerste naamsvermelding, Hoyngen, is van 1277. In het Rijnland liggen meerdere plaatsen met namen als *Hoengen / Höngen / Hönningen*. Deze namen bevatten mogelijk het bijvoeglijk naamwoord ho(h), dat verband houdt met het woord *Höhe* (=hoogte). Ze liggen meestal op de helling naast een riviertje of beek.

Toen Theodoor en Gertrud waren overleden zijn Herman en Mathias naar Nieuwstadt gehaald in. Deze kinderen waren toen 8 en 6 jaar oud. Ze worden ondergebracht bij hun oom Jan Jessen op het adres Aan de Markt 101 het Jessenhuis. In 1898 is de gehele familie Jessen verhuisd naar Aan de Markt 97 in Nieuwstadt. De zus van Jan Theodoor Jessen genaamd Maria Gertrud Jessen is gaan